

Työsuojelu

Kimpparenki-hanke, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Työsuojelulla pyritään edistämään työntekijän fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä tekemään työpaikasta turvallinen ja viihtyisä.

Työsuojelutoiminta kuuluu kaikille yrityksen palkkalistoilla olevilla.

Työsuojelun tarkoitus

Työsuojelulla tarkoitetaan kaikkia niitä toimia joilla pyritään ehkäisemään, vähentämään ja poistamaan työoloissa sekä työssä itsessään sattuneita vaaroja ja vaurioita.

Jokaisella työnantajalla on oltava työsuojelun toimintaohjelma ja sen olemassa olosta vastaa työnantaja. Toimintaohjelman voi laatia osaksi laatu- ja turvallisuusjärjestelmää tai pelkästään omaksi asiakirjaksi. Arviointien perusteella laaditaan turvallisuussuunnitelma, kartoitetaan riski- ja vaaratilanteet sekä tehdään kuvaus työoloista ja niiden nykytilasta.

Työsuojelun toimintaohjelma tulee olla koko henkilöstön tiedossa ja saatavilla. Uusille työntekijöille työpaikan työsuojelukäytännöt opetetaan osana työhön perehdyttämistä.

TYÖSUOJELU

- ✓ TURVALLISUUS
- ✓ TERVEYS
- ✓ TYÖKYKY

Työsuojelu Suomessa

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa sekä valvoo työsuojeluhallintoa. Työsuojeluviranomainen on jaettu aluehallintovirastossa (AVI) viiteen työsuojelun vastuualueeseen Suomessa. Työsuojeluviranomaisen vastuulla on valvoa säännösten ja määräyksien noudattamista. Valvonnan lisäksi heiltä saa tietoa, ohjeita ja neuvoja terveyteen sekä turvallisuuteen. He neuvovat myös työsuhteen ehtoihin liittyvissä asioissa.

Työsuojeluviranomaiset vastaavat työsuojeluvalvonnasta asiakas- ja viranomaispyyntöjen perusteella. He selvittävät mm. vakavien työtapaturmien ja työperäisten sairauksien syitä sekä pyrkivät toiminnallaan ja tiedotuksellaan ehkäisemään niitä. He suorittavat tuotevalvontaa sekä osallistuvat työrikosten käsittelyihin. Lisäksi työsuojeluviranomainen tekee paljon yhteistyötä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa. Työsuojeluvalvonta toteutetaan pääasiassa siten, että työpaikoilla tehdään esim. tarkastuksia, myönnetään erinäisiä lupia, tehdään valvontakyselyjä ja annetaan lausuntoja eri viranomaistahoille.

Suomessa työsuojelu sisältää työn turvallisuuden ja terveellisuuden lisäksi myös työsuhdetta koskevat ehdot, henkisen hyvinvoinnin, johtamisen ja organisaation toimivuuden sekä tuottavuuden ja työsuojelun yhteistoiminnan.

Työnantajalla on lainmukainen vastuu työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä sekä työolojen kehittamisestä työpaikalla. Työnantaja vastaa myös työsuojelutoiminnasta ja työympäristön parantamisesta aiheutuvista kustannuksista. Työntekijän vastuusiin kuuluu huolehtia omasta ja muiden työntekijöiden turvallisuudesta. Työpaikkojen toimintaa tukevat myös työsuojeluhallinto, työterveyshuolto ja muut asiantuntijapalvelut.

Lakisääteinen työsuojelu ja sen valvonta

Suomessa työsuojelu perustuu lakiin. Työturvallisuuslain mukaan työnantajalla on velvollisuus huolehtia työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä. Työturvallisuuslaki sisältää myös säännöksiä työntekijän velvollisuuksista sekä työnantajan ja työntekijöiden yhteistoiminnasta. Työturvallisuuslakia sovelletaan kaikessa palkkatyössä ja siihen rinnastettavissa toimissa.

Työsuojeluvalvonnassa on kaksi kokonaisuutta työpaikka- ja markkinavalvonta. Työpaikkavalvonnaksi kutsutaan työpaikan olosuhteiden ja työnantajan velvollisuuksiksi säädettyjen lakien noudattamista ja valvontaa. Markkinavalvonta on markkinoilla olevien ja työssä käytettävien teknisten laitteiden sekä niiden tarvittavien turvallisuusvaatimusten valvontaa. Työsuojeluviranomaisten tehtävistä ja valvonnan keinoista säädetään valvontalaissa. Työsuojeluvalvontaa tehdään joko viranomaisen tai asiakkaan aloitteesta.

Työsuojeluviranomaiset valvovat säädöksiä noudattamista työpaikoilla. Keskeisimpiä lakeja ja säädöksiä ovat työturvallisuuslaki, työaikalaki, työsopimuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, työterveyshuoltolaki, rikoslaki sekä laki nuorista työntekijöistä. Työsuojeluviranomaiset myös tiedottavat ja neuvovat työpaikkoja lainsäädännön vaatimuksista. Viranomaisvalvonnan ja ohjauksen tavoitteena on tukea ja edistää työpaikan omaa turvallisuustoimintaa.

Työturvallisuuslaki on yleislaki. Se lisäksi on olemassa erityislainsäädäntö joka koskee teknistä turvallisuutta ja viranomaistoimintaa. Nämä liittyvät läheisesti työsuojelutoimintaan. Erityislainsäädäntöä ovat mm. lait sähköturvallisuudesta, kemikaaleista ja säteilyturvallisuudesta.

Aluehallintovirastojen (AVI) työsuojelun vastuualueet eli aluehallinnon työsuojeluviranomaiset valvovat työsuojelulainsäädännön noudattamista. Työsuojelutarkastajalla on oikeus päästä työpaikalle ja tehdä työpaikkatarkastus. Hänellä on myös oikeus saada työnantajalta valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Tarkastuksesta ilmoitetaan yleensä etukäteen työpaikalle, jos yllätystarkastus ei ole valvonnan kannalta tarpeellinen. Tarkastaja esittää työpaikalla yhteenvedon keskeisistä havainnoista ja kertoo, mitä toimenpiteitä hän edellyttää työnantajalta. Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus. Valvontalaki määrittää ne toimenpiteet, joihin työsuojelutarkastaja ja työsuojeluviranomainen voivat ryhtyä, mikäli työnantaja tai muu valvonnan kohde ei noudata sille lainsäädännössä asetettuja velvollisuuksia.

Työsuojelutarkastus toteutetaan yleensä työpaikkakäynnillä, jonka yhteydessä arvioidaan työpaikan olosuhteiden ja työnantajan noudatettavaksi säädettyjen lakien noudattamista. Yksittäisissä valvottavissa asioissa tarkastus voidaan tehdä asiakirjatarkastuksena ilman käyntiä valvontakohteessa.

Markkinavalvonnan osalta tarvittavia päätöksiä tekee Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto. Päätöksillä estetään vaarallisten tai muuten vaatimustenvastaisten työssä käytettävien teknisten laitteiden markkinoilla olo tai rajoitetaan sen käyttö.

Työsuojelun yhteistoiminta

Työnantajan velvollisuus on tehdä aloite työsuojelun yhteistoiminnan aloittamisesta työpaikalla. Työsuojelun yhteistoiminnan osapuolia ovat työnantaja ja työntekijät. Työsuojelun yhteistoiminnan kautta työntekijöillä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa työpaikkansa turvallisuutta sekä terveellisyyttä koskevien asioiden käsittelyyn. Työnantajan tulisi ymmärtää, että yleensä työntekijät itse tuntevat oman työnsä ja turvalliset työskentelytavat. Työntekijöiden ehdotukset oman työn kulusta ja sen terveellisyydestä tulisi ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa ja työturvallisuusvaihtoehtoja miettiessä.

Työnantajalla on velvollisuus huolehtia toiminnan järjestämisestä ja sen toteutuksesta. Yhteistoiminta perustuu valvontalakiin ja siinä määritellään työsuojelun yhteistoimintahenkilöstö, työsuojelun yhteistoiminnassa käsiteltävät asiat ja yhteistoiminnan järjestäminen työpaikalla. Lisäksi esim. työturvallisuuslaissa ja työterveyshuoltolaissa on olemassa erityisiä säännöksiä yhteistoimintaan liittyvistä asioista.

Työnantaja tai hänen valtuuttamansa edustaja toimii yrityksessä työsuojelupäällikkönä. Työntekijöiden kesken valittu henkilö toimii työsuojeluvaltuutettuna ja edustaa työsuojelun yhteistoiminnassa työntekijöitä. Työsuojeluvaltuutetun kuuluu saada koulutusta tehtävänsä sekä vapautusta muista tehtävistä työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitamista varten. Työsuojeluvaltuutetulla on oikeus saada tehtävänsä hoitamista varten tarpeelliset tiedot työnantajalta. Valtuutetulla on oikeus keskeyttää edustamiensa työntekijöiden tekemä vaarallinen työ. Työsuojelun yhteistoimintaan kuuluvia asioita ovat kaikki työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttavat työhön liittyvät asiat.

Työpaikalla työsuojelun yhteistoiminta perustuu lähinnä työmarkkinajärjestöjen sopimuksiin. Valvontalaissa on säännökset siltä varalta, ettei tällaisia sopimuksia ole. Laissa on myös säädökset niistä asioista, joissa ei voi menetellä poikkeavalla tavalla. Näiden sopimusten perusteella ei voida rajoittaa työsuojeluvaltuutetun oikeutta saada tietoa vaarallisesta työstä tai keskeyttää sitä. Sopimuksen nojalla ei voida myöskään rajoittaa työsuojeluvaltuutetun irtisanomissuojaa.

Lähteet:

www.tyosuojelu.fi

https://ttk.fi/tyoturvaluus_ja_tyosuojelu

<http://www.jytyliitto.fi/fi/tyosuuhde/tyosuojelu/Sivut/default.aspx>

https://ttk.fi/tyoturvaluus_ja_tyosuojelu/toiminta_tyopaikalla/tyosuojelun_yhteistoiminta

https://stm.fi/documents/1271139/1332445/STM_esite_Tyosuojelu_suomessa_verkkoonFIN.pdf/47c9b25c-df92-4832-93e7-fc27d2c56088/STM_esite_Tyosuojelu_suomessa_verkkoonFIN.pdf.pdf

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060044>